

ՆՈՒՊԱՐ ՓԱՇԱՅԻ

ՇԻՐՄԻՆ ՇՈՒՐՁԸ

Ի՞նչ ամբոխ է այն՝ զոր կը տեսնեմ ես...
Ի՞նչ են այն ծաղկունքը, պրսակներ պէսպէս
Շարուած դամբանի՝ մը շուրջն՝ ուր անդ որր
կը հանգչի ճակատ մը լաքն, լուսաւոր...

Հայուծիւնն է այն՝ որ Մասեաց Սարէն
Ժողովելով ըզգօն զաւկըններն իրեն,
Պանծալի Որդւոյն կ'ուղղէ ի դամբան
կատարելու հոն սլարտք մը սըրբազան.

Հայրենիքն է այն՝ որ երախտագէտ
Ըզգացումներու վունջ մը խընկաւէտ
Նըւէր կը բերէ այն վրսեմ Հայուն՝
Որ պարծանք եղաւ ազգին ու դարուն.

Հայ մանուկներն են՝ Նուպար-Շահնազար,
Որք իրենց անկեղծ մաղմանքներն հազար
Եկեր են յայտնել այն բարերարին՝
Որու նըպատակն էր օգուտն ազգին.

Հայ ուսանողաց աշխոյժ խումբն է ան,
Որ յանձին անոր գըտնէր իր պաշտպան՝
Գիտութեան գետոց մէջ նաւարկելու,
Եւ իր հայրենեաց պսակներ հիւսելու.

Կրակէ ու բոցէ անցնողներն են,
Որ ազնիւ ըղծից հնդեղներ Թափեն
Անոր՝ որ իրենց վէրքերուն վըրան
Խընամուտ ձեռքով քրտէր բալասան.

Հայ օրբուկներն են՝ որ Թոնով լեզուաւ
Եկեր են մընչել մաղթանքներ անբաւ.
Հօրէ ու մօրէ զըրկուած ծագուկներ,
Ահա զըրկուիք նոր հօրէ մ'որբասէր:

* * *

Գողթա՞ն քընարներ, սո՛ւգ հագէք, սե՛ւ
(սուգ,
Ձեր աղու Թելը Թող կաթեն արսուտը.
Հաւաչեցէք, ո՛վ հայրենի՝ գուսանք,
Մեռաւ, ոչ եւս է ձեր փառքն ու պարծանք.

Եփրատ ու Տիգրիս հընչեցուցէ՛ք, օ՞ն,
Ձեր հոսանաց հետ ներդաշնակ լալօն,
Եւ երբ մըռնչեն ալիքըդ պըղտոր
Թող լըսեցընին երգեր սըգաւոր:

Թո՛ղ սեւեր հագնին քու ճերմակ ճակատ,
Սեւեր քու արծաթ կողերդ, Արարա՛տ,
Թեւ Թելի տըւած պըլպուլն ու զեփիւռ
Թող լան ու ողբան հառաւայանօք քիւր:

Եւ դուք, աճիւններ մեր հին հայրերուն,
Որ կենդանացաք անուամբ Մեծ Հայուն,
Հանդարտեցէ՛ք ձեր շիրիմներուն մէջ,
Մարեցաւ ճըրագն Հայութեան անշէջ:

Ի գո՛ւր վառ ի վառ կը փայլիք զըւարթ,
Ի գո՛ւր կը բուրէք դուք՝ շուշան ու վարդ,
Ձեր ջընճաղ գոյներ ուսուողահոտ բոյր
Դագաղի մը քով յունին գեղ՝ հրապոյր:

Եւ դու, ո՛վ երկիր Փարսւոններու,
Դո՛ւն ալ հընչեցո՛ւր քու ողբերդ ազդու,
Նա՛ որ խորտակեց գերութեանդ շըղման,
Հիմայ նընջէ քո՛ւնն յաւիտենական:

Իւր շիրմին վըրայ նոր բուրգ մ'ալ կանգնէ.
Բուրգ ոչ շաղխէ, քարէ ու կաւէ.
Այլ բուրգ ըզգացմանց սիրալի ուսանկեղծ,
Բուրգ մ'անիբըշելի, անմաշ ու անեղծ:

* * *

Դամբանիդ խորէն գոյլս դու, Նուպար,
Թէ չընաշխարհիկ մըսքով մարդ մ'եղար
Գաղափարի տէր, լուսաւոր հանճար
Որ հաւածեցիր դարերը խաւար:

Եւրոպ քեզ տըւաւ մակդիր մեծայարգ,
Ըզեղծ անուանեց Գավուր ու Պիգմաք,
Քեզմով կը պանծայ Ասիան բոլոր,
Դու կոչուիս դարուս հանճարեղ Նեստոր:

Արդարութեան ճիշդ կըշիւքն ի ձեռին՝
Դըրիք օրէնքներ՝ անօրէն երկրին.
Ջարմացաւ աշխարհ հանճարի վըրայ,
Ու դեռ զարմանքի մէջ է Անգղիա:

Թժտըւած ցեղիդ յատկութեամբք անբաւ՝
Արգելիք մ'առջեւ կանգ չառիր քրնաւ.
Լըռիկ ու մընջիկ գործեցիր միմակ,
Եւ հուսկ շահեցար յաղթութեան պըսակ:

Միլիթ. Տղ. ՆՈՒՊԱՐ ՓԱՇԱ Ս. ՂԱԶԱՐ

Հանգչէ ու նրնքէ հիմայ ի դամբան
Ազգիդ ու ցեղիդ գաւակդ աննրման,
Թէպէտ ա՛լ չապրիս յերկրի, ո՛վ Նուպար,
Բայց համբաւդ հընչէ պիտի դարէ դար:

Հ. Ա. ՂԱԶԻԿԵԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅՕԴՈՒԱԾՆԵՐ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՕՏԱՐԱԶԳԻ ԹԵՐԹԵՐՈՒ ՄԷՋ

Byzantinische Zeitschrift. Հտ. Ե. Թիւ 1: —
Քաջատանգիծն կոնիքիէր յօղուածով մը քաղու-
ածներ կու տայ Ատտիկանեան Թիւ 3 Հայ ձե-
ռագրին, որ կը պարունակէ հայկական Թարգ-
մանութիւն մը տեղեկութիւնք եպիսկոպոսոս-
րեանց ըսուած գործոյն: Զեռագրին գրուած է
1270էն:

Revue de l'histoire des religions. Տարի
ԺԻ. Թիւ 3: — F. Macler կը քննադատէ Դա-
նիէլի անվաներ տեսիլներու հայերէն օրինակը,
ի մասնաւորի զայն որուն վերնագիրն է «Տե-
սիլ եօթներորդ Դանիէլի» որոյ մէջ խօսք կ'ըլ-
լայ Բիւզանդիոնի վրայ: ուստի յօղուածագիրը
կը կարծէ թէ Քաղաքմանութիւնը յոյն բնագրէ
մը եղած ըլլայ:

Revue anglo-romaine. Տարի Ա. Թիւ 44: —
Կոնրակ Եղգիմեոս Դ. քահանայապետի առ
Հայո. կը խօսի 1439էն Փոյրեմտեան ժողովքէն
առ Հայո՝ ուղղուած Exultate Deo կոնդակին
վրայ:

Revue des revues et revue d'Europe et
d'Amérique. Տարի Է. Թիւ 16: — Հայոց գրա-
կանական շարժումը անուամբ յօղուածով մը
մը Տէրբան Եղկաթ ակնարկ մը կու տայ Իու-
նահայ մատենագրաց ամանց (Արժեանք, Նալ-
բանդեան, Իսաֆի, Քամար-Քաթիպա) և անոնց
լրագրներուն (Արարատ, Մշակ, Արձագանգ,
Նոր-Դար, Արաքս) վրայ:

Byzantinische Zeitschrift. Հտ. Ե. Թիւ 3-
4. — Վաստակոց Դրոց հայերէն քարգմանու-
թեան վրայ կը խօսի C. Brockelmann. կը քննէ
անոր յոյն բնագիրը, որ Զերորդ կամ Է երորդ
գարուն անձանոթ օկոլատակողէ մը կատարեալ
Բառոս անուամբ, հաւաքուած է Անատոլիոսի
և Դիւքիմոսի հնագոյն գործերէն:

Bibliotheka Warszawska. Տարի ԵՋ, Թիւ
67. — Հայապատան և Հայոց ըսուած յօղուածով
մը I. König կը համառօտէ Հայոց պատմու-

թիւնը իսկզբանէ մինչև մեր օրերը: քրիստո-
նէութեան քարգուծելը և օրոհելը ի Հայաս-
տան Դ. դարէն սկսեալ մինչև ցայժմ: դարձեալ
նշանաւոր հայ կաթողիկոսաց վրայ և հռոմ
քրիստոնեայ Հայաստանի և Աթոռայն վրայ:

Emporium. Տարի Դ. Թիւ 22. — M. Cern-
nati յետ նշանակելու նախորդ յօղուածով մը
հին բնախմբ մատենագիրները որ խօսած են կով-
կասոս քահանայտէրօնները վերնագրով հաստատածի
մը մէջ, նոր հեղինակները որ նոյն երկրի վրայ
ակնաւորաւ ըլլալով գրած են, որոց մեծամաս-
նութիւնը ուսու կամ հայ են, և մէջ կը բերէ
ամենէն գեղեցիկ կատարները:

Bessarione. Թիւ 14, 12 Միտրայ և հայե-
րէն նշանագրերը: Կրկին յօղուածներ, առա-
ջինով ակնարկ մը կու տայ Հայաստանի Դ.
և Ե. դարերուն վրայ, համառօտելով ցարդ և
դած կարծիքները:

ՀԱՅՔ Ս. ԳՐՈՑ ՄԷՋ

(Շար. տնս յէջ 63)

ԱՆ ԳԱՄ մը Հաստատելն ետքը՝ թէ
Փոխիդոյ «Աքանագեանք» յռնական ծա-
գովն ունին, կը դառնանք քննել՝ թէ ինչի
չենք կրնար բնորոշիլ որ Ս. Գրոց «Աքա-
նագեանքը» նոյն ըլլան Փոխիդոյ և Բիւթա-
նիոյ «Աքանագեանք» հետ, և նր կրնանք
կամ պէտք ենք փնտնել գտնոնք:

Եթէ ուշադրութեամբ դիտենք Երեմիայի
երբայական բնագրին վերը մէջ բերուած հա-
տուածն՝ — «Դիմազարութիւնս Արարատայ,
Միհնույ և Աքանագայ» — պիտի նկատենք
թէ երեք երկրի և Թագաւորութեանց խօսք
կայ, որոնց երկուքն արդէն իրարու սահմա-
նակից են, ըստ բնութագիր յիշատակարա-
նաց՝ Ուրարտոս լինելով Մաննաի հիւսի-
սային սահմանին վրայ. արդ այս երեք եր-
կիրներուն իրարու հետ միասին յիշուելն
կրնանք հետեւցրել՝ թէ «Աքանագեանք»
ես սահմանակից պէտք են ըլլալ միւս եր-
կուցին, մանաւանդ թէ Արարատ և Միհնի
գտնուելով Փոքր-Ասիոյ արեւելեան հիւսի-
սային կողմն՝ անկարելի է որ Աքանագ ալ